

PYHÄ MARTTYYRI JA TUNNUSTAJA JOHANNES SONKAJANRANTALAINEN

Venäjän suuressa keisarikunnassa oli pieni suuriruhtinaskunta nimeltään Suomi. Vuonna 1884 syntyi Ilomantsin pogostan Sonkajan kylässä pieni poika.

Kirkonkirjoihin merkittiin kastetuksi Ivan Vasileinpoika Karhapää.

Johanneksella oli pikkuveli Jaakko sekä velipuolet Elias ja Feodor.

Sonkajasta perhe muutti naapurikylään Sonkajanrantaan, Nissilän tilalle.

Hän osallistui ahkerasti Pyhien Sergein ja Hermanin veljeskunnan toimintaan.

Aikuistuttuaan hän meni naimisiin Katri Timolan kanssa.

1907

Onko sinulla, Ekaterina Iljantytär Timola, hyvä ja vapaa tahto ja vakava mieli ottaa aviomieheksesi tämä Ivan Vasilinpoika Karhapää, jonka näet tässä vierelläsi?

On, arvoisa isä.

Katria ja Johannesta kohtasi suuri suru, kun heidän esikoisensa Sergei kuoli alle vuoden vanhana.

Toisen lapsen, Aleksin, ollessa 8 kuukautta vanha, menehtyi Katri.

1910

Saata Herra lepoon palvelijasi sielu...

Johannes avioitui myöhemmin uudelleen Anna Toroskaisen kanssa.

Tuohon aikaan Suomessa, kuten Venäjälläkin, oli vallalla kansallisuusaate.

Suomalaiset olivat alkaneet tiedostaa olevansa oma kansakunta, jolla oli oma kieli ja kulttuuri.

Haave itsenäisestä valtiosta heräsi.

Samaan aikaan Venäjä halusi lujittaa keisarikunnan yhtenäisyyttä. Aloitettiin venäläistämistoimet. Kieli ja koulutus nähtiin merkittävinä keinoina.

Suomessa toimet koettiin sortona ja asenteet Venäjää kohtaan jyrkkeneivät.

Ortodoksisuus yhdistettiin venäläisyyteen.

Karjalan ortodoksien asema oli hankala. Uskonto oli "venäläinen", kotiseutu Suomen alueella ja kielikin saattoi olla karjala. Keitä me oikein olemme?

Myös kansallismieliset luterilaiset kiinnittivät huomionsa karjalaisiin. Heidät tulisi käännättää luterilaisiksi, sillä ortodoksisuus yhdisti karjalaiset venäläisyyteen. Perustettiin mm. Sortavalan evankelinen seura.

Lisäksi vuoden 1906 uskonnonvapauslain myötä ortodokseja oli siirtynyt suuri määrä luterilaisen kirkon jäseniksi.

Ortodoksinen papisto huolestui tästä. Luterilaistamisen vastavoimaksi Uhtualla kokoontunut papisto perusti Karjalan veljeskunnan. Sen tarkoituksena oli tehdä ortodoksista sisälähetystyötä. Sen toimintaan kuului mm. kirkollisten koulujen perustaminen. 1907

Kaiken tämän keskellä Suomen ortodoksinen papisto oli jakaantunut kahteen leiriin:

Mielestäni meidän tulee kehittää Suomen ortodoksista hiippakuntaa suomalais-kansalliselta pohjalta.

Minun mielestän meidän tulee vaalia yhteyttä äitikirkkoomme Venäjään.

Myös Johannes huolestui luterilaistamisesta. Lisäksi ortodoksilasten opetus oli surkealla tolalla.

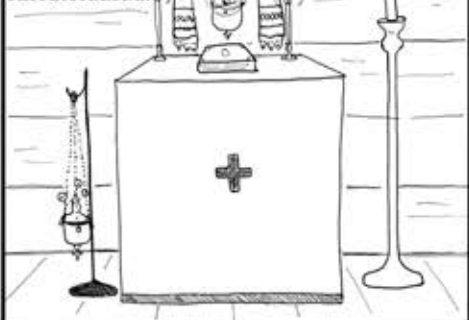

Minun täytyy tehdä jotakin... Tarvitsemme koulun Sonkajanrantaan

Sonkajanrantaan oli perustettu jo vuonna 1906 "Oikeauskoiskirkollinen nuorisoseura". Seura kokoontui Karhapaan veljesten kotitalossa, ja Johannes toimi itse sen puheenjohtajana.

Yksi talon huoneista muutettiin pyhäköksi, jossa oli jopa vaatimaton ikonostaasi. Lisäksi perustettiin oma lainakirjasto ja erityisen paljon harjoiteltiin kirkkolaulua.

Johannes kirjoitti Viipurin ja Suomen arkkipiispa Sergeille seuran nimissä kirjeen.

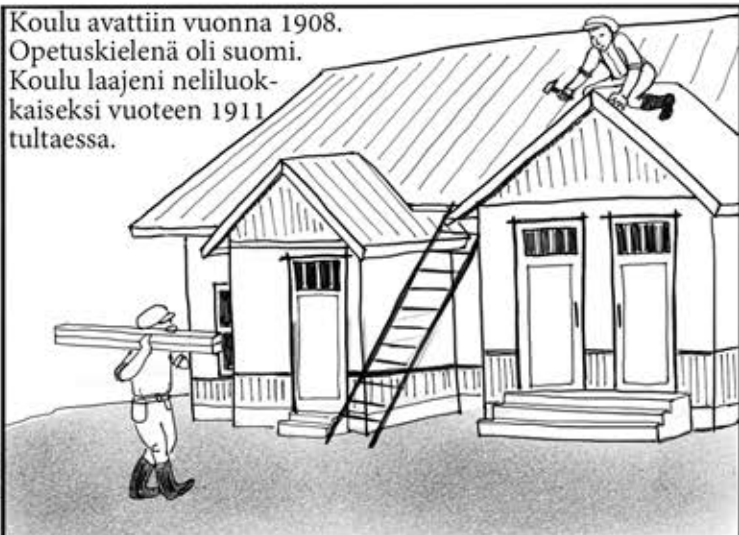

1906

Arkkipiispa antoi siunauksensa perustaa ortodoksinen kirkkokoulu yhteistyössä Karjalan Veljeskunnan kanssa.

Koulu avattiin vuonna 1908. Opetuskielenä oli suomi. Koulu laajeni neliluokkaiseksi vuoteen 1911 tultaessa.

Vähävaraiset ja kauempaa saapuvat oppilaat saivat asua ja ruokailla koululla. Myös aikuisväestölle järjestettiin erilaisia opetus-, valistus- ja juhlatilaisuuksia.

Johannes toimi myös sisälähetystyössä sekä * PSHV:n nimissä, että Karjalan Veljeskunnan alaisuudessa. Hän piti suosittuja hengellisiä tilaisuuksia ja tunnettiin hyvänä puhujana, joka avasi kuulijoille ymmärrettävällä tavalla ortodoksista uskoa.

* Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta

Johanneksen epäonneksi Karjalan Veljeskunta valjastettiin kenraalikuvernööri F.A.Seynin hallintokaudella (1909–1917) venäläistämistoimien välikappaleeksi.

Sonkajanrannan koulu sekä Johannes Karhapää muuttuivat ihmisten mielissä Venäjän politiikan toteuttajaksi.

1914 hengellinen konsistorio nimitti Johanneksen valtion kustantamaan kiertävän uskonnon opettajan virkaan.

Johanneksen toiminta oli aiheuttanut jo aiemmin närää kansallismielisten keskuudessa. Sanomalehdissä hänen väitettiin kannattavan Venäjän Suomi-vastaista politiikkaa. Johanneksen nimi tuli tällä tavoin tunnetuksi eri puolilla maata. Koulutyöhön siirtyminen lisäsi solvauksia.

Surkea suomalainen olento!

Valtiovallan nuuskija!

Tsaarinvallan kätyri!

Venäläistäjä!

Sonkajanrannan koulun tilanne vaikeutui, kun sen tukija ja Karjalan Veljeskunnan perustajajäsen, piispa Kiprian kuoli yllättäen ja veljeskunnan toiminta lamaantui.

1914

Johanneksen aloittama työ kantoi kuitenkin hyvää hedelmää, sillä jo seuraavana vuonna pietarilainen kauppias Nesterov lahjoitti 10 000 ruplaa yksityisen kirkon rakentamiseksi koulua varten.

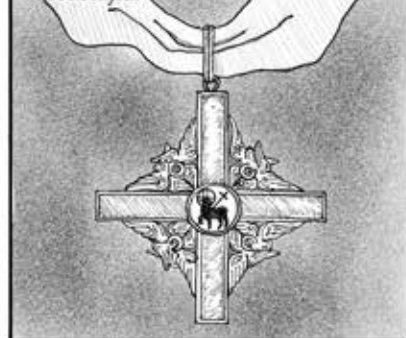
Jo seuraavana syksynä kirkko vihittiin ja pyhittiin profeetta Hannan muistolle.

1915

Paikalla oli arkkipiispa Sergei sekä runsaasti papistoa.

Kirkon johto piti Sonkajanrantaa ortodoksisuuden mallikylänä ja Johannes sai lukuisia huomionosoituksia. Nekin ärsyttivät kiivaimpia vastustajia.

Erityisen raskauttavaa oli vihatun F.E.Seynin vierailu Sonkajanrannassa. Matkalla kylälle auto hajosi huonon tien vuoksi.

Suivaantunut Seyn kehotti Johannesta:

Ano rahaa tietä varten. Minä järjestän kyllä asian.

Tie saatiinkin vuonna 1920.

Maaliskuussa 1917 Venäjällä tapahtui vallankumous ja tsaari joutui luopumaan vallastaan. Tämä lopetti venäläistämispoliitiikan Suomessa.

Venälaistämiskouluina pidetyt koulut suljettiin. Syytökset kärjistyivät. Johannesta syytettiin venälaistämistyön häikäilemättömäksi edistäjäksi, vaikka hänen toimintaansa ohjasi uskonnollinen vakaumus. Ortodokseilla kun ei ollut muuta hengellistä esivaltaa, kuin Venäjän kirkko

Ryssän uskon levittäjä!

Pimeä voima!

Viranomaisten pitäisi hiljentää hänet!

Hän kylvää eripuraa, pelkoa ja vihaa!

Bolševikki!

Johannes vaikeni, eikä yrittänyt puolustautua. Kyläläiset tukivat häntä.

Elä sie näistä...

Keväällä 1917 omatkin käänsivät selkensä. Ilomantsin ortodoksisen väestön kokous tuomitsi Johanneksen ja toiminnan epäkansalliseksi sorroksi, johon sekoittui uskonto. Myös erottamista luottamustehtävistä vaadittiin.

Syksyllä 1917 hän menetti myös arkkipiispa Serafimin tuen, ja hänet erotettiin opettajan virastaan.

Olen suomalainen. Syntynyt, kasvanut ja toiminut suomalaisena...

Suomi julistautui itsenäiseksi 6.12.1917.

...Suomen kansan on astuttava muiden maailman kansojen rinnalle itsenäisenä kansakuntana....

Keväällä 1918 syttyi sisällissota: punaiset vastaan valkoiset.

Johannes ja Jaakko saivat määräyksen tulla valkoisten kutsuntoihin Tuupovaaran kansakoululle.

Kutsunnoissa veljekset pidätettiin. Pidättäjät tutkivat heidän taskunsa.

Johannes ja Jaakko Karhapää!

Mikäs täältä löytyi....

Tätä sinä et enää tarvitse!

Veljekset saivat käydä vielä kotonaan ennen lähtöä Joensuuhun. Johannes siunasi kummityttönsä ja antoi hänelle kultaisen kularistinsa. Johannes sanoi, ettei taida palata takaisin tältä matkalta.

No niin! Ohjastakaapa hevonen kohti Joensuuta.

Näin kävi myös Johannekselle.

Häntä kohtaan esitettiin tekaistuja syytöksiä. Häntä pidettiin vuoroin tsaarivallan kätyrinä, vuoroin bolševikkina, eli punaisena.

Sisällissota oli luonut olosuhteet ja tekosyyntä kostolle.

Johannes haudattiin Ilimantsiin, Kokonniemen kalmistoon.

Johannesta herjattiin vielä hänen kuolemansakin jälkeen ja Johanneksen teloitus nähtiin hyvänä asiana. Haudalla tehtiin myös ilkivaltaa.

Perimätiedon mukaan hautakivikin olisi kaadettu läheiseen järveen.

Sonkajanrannan ortodoksien yhtenäisyys rakoili Johanneksen kuoleman jälkeen.

Yhteiset palvelukset kirkossa auttoivat rakentamaan yhteisöllisyyttä uudelleen.

Vuonna 1958 Jaakon luo tuli eräs mies.

Ehtoota. Mie etin Karhapiän Jaakkoo.

Ka mie oun. Mittee assiita?

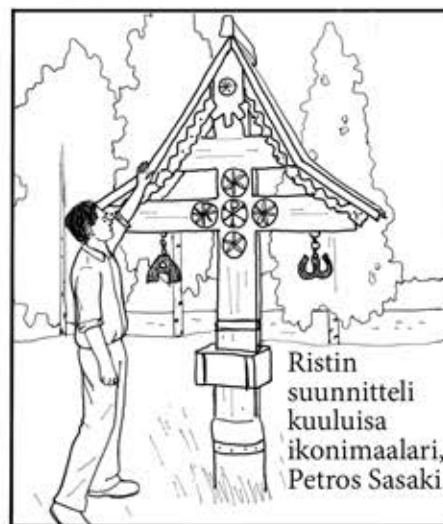
Kuolemansairaalla miehellä oli kerrottavaa.

Mie olin siellä, kun veljesi....

Miehet keskustelivat pitkään. Jaakko antoi veljensä teloittajan yöpyä luonaan.

Vuonna 1988 kirkon pihalle pystytettiin sovinnonristi, etteivät ihmiset enää tuntisi kuuluvansa siihen tai tähän puoleen kyläläisistä.

Myös Johanneksen maine haluttiin puhdistaa.

Ristin suunnitteli kuuluisa ikonimaalari, Petros Sasaki.

Johanneksen ortodoksisen uskon puolesta käymä hengellinen taistelu kansallisen kahtiajaon aikana on kunnioitettava ja erottamaton osa Suomen ortodoksisen kirkon elämää. Johannes vahvisti toimillaan ihmisten uskoa ja kohotti ortodoksien sivistystasoa. Hänen marttyyrikuolemansa todistaa pysymistä uskollisena Kristukselle maailman sekasorronkin keskellä.

Johannes Karhapää kanonisoiitiin pyhien joukkoon kesällä 2019. Häntä kunnioitetaan nimellä Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen. Hänen muistopäiväänsä vietetään vuosittain 8.3.

Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes Sonkajanrantalainen, rukoile Jumalaa meidän puolestamme!